

BİLSAM

Bilgi Yolu Eğitim Kültür ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
Path of Knowledge Center For Education, Culture and Social Studies
مركز "طريق العلم" للتعليم والثقافة والبحوث الاجتماعية

DEPREM VE EĞİTİM

Çalıştay Raporu

**BİLSAM İBN HALDUN ARAŞTIRMA MERKEZİ
MALATYA ÇALIŞTAYLARI**

**DEPREM VE EĞİTİM
ÇALIŞTAY RAPORU**

Editörler:

Prof. Dr. Gökhan TUNCEL

Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM

Dr. Öğr. Üyesi Necati ÇOBANOĞLU

Ocak – 2024

DEPREM VE EĞİTİM RAPORU

BİLSAM Yayınları: 59

Araştırma Raporları: 16

Yayın Koordinatörü

Sedat ÇAPKIN

Editörler

Prof. Dr. Gökhan TUNCEL

Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM

Dr. Öğr. Üyesi Necati ÇOBANOĞLU

Raportörler:

Arş. Gör. Fatih TEKİN / Arş. Gör. Mehmet Emin GÜVEN

Fatmanur ÖZDEMİR / Melahat SENGİR

Canan KATILMIŞ

Tashih

Doç. Dr. Aydın AKTAŞ

Mizanpaj

Arş. Gör. Mehmet Emin GÜVEN

Kapak Tasarım

Esmenur ERDURAN

ISBN

978-605-60825-6-6

Yayıncı Sertifika No

26127

Baskı

e-kitap

BİLSAM Yayınları

Büyük Hüseyinbey Mah. Şehit Abdulvahap Akkoç Sok. No: 6 Battalgazi MALATYA

Web: www.bilsam.org E-mail: bilgi@bilsam.org

BİLSAM Yayınları 2024

Her hakkı mahfuzdur. BİLSAM'dan izin almak veya kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Çalıştay Kurulları

Çalıştay Başkanı

Prof. Dr. Emin ÇELEBİ

Çalıştay Yürütme Kurulu

Prof. Dr. Gökhan TUNCEL

Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM

Dr. Öğrt. Üy. Necati ÇOBANOĞLU

Çalıştay Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ahmet KARA

Prof. Dr. İlhan İÇEN

Prof. Dr. Ekrem ATALAN

Prof. Dr. İlhan GEÇİT

Prof. Dr. Cemil ORUÇ

Prof. Dr. Mehmet ÖNAL

Prof. Dr. Selahaddin BAKAN

Prof. Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA

Doç. Dr. Eyüp İZCİ

Doç. Dr. Ahmet KÜÇÜK

Doç. Dr. Hasan YILMAZ

Doç. Dr. Murat SEZİK

Doç. Dr. Aydın AKTAŞ

Raportörler

Arş. Gör. Mehmet Emin GÜVEN

Arş. Gör. Fatih TEKİN

Canan KATILMIŞ

Fatmanur ÖZDEMİR

Melahat SENGİR

Çalıştay Katılımcı Listesi

Adı Soyadı	Kurumu
Prof. Dr. Ahmet KARA	İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Gökhan TUNCEL	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Eyüp İZCİ	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet KÜÇÜK	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM	İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Necati ÇOBANOĞLU	İnönü Üniversitesi
Vahap ARIKAN	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Zeki Ali UMKAT	Battalgazi İlçe Milli Eğitim Müdürü
Mehmet BULUT	Milli Eğitim Bakanlığı
Nevzat MİLİOĞULLARI	Eğitim-Sen
Hüseyin KARA	Eğitim İş Sen
Bülent ÖZDEMİR	Bağımlılık Sivil Mücadele Derneği
İhsan ERCAN	Bağımlılık Sivil Mücadele Derneği
Hasan DOĞAN	Final Okulları
Mesut İNCE	Servisçiler ve Minibüsçüler Odası Başkanı
Mehmet ÇOBAN	Doğanshchir İlçe Milli Eğitim Müdürü
Enver Aydın ACAR	Kanguru Okulları
Aziz DİNÇER	Eğitim Bir Sen
Hüseyin SÖYLEMEZ	Memur Sen
Ali BALALAN	Malatya Anadolu Lisesi
Mustafa ŞAHİNTÜRK	Fatih Anadolu Lisesi
Fatih AKTAŞ	Selahattin Eyyubi AİHL
Enes ÇİĞDEM	Battalgazi İlçe Milli Eğitim
Nurgül YAKIN	Yeşilyurt Halk Eğitimi Merkezi
Nazlı DURAK	İnönü Üniversite
Pınar SELÇUK	Selçuk Üniversitesi
Ayşegül TOPRAK	Kanguru Okulları
Seher YUMRUTEPE	Muhammed İkbâl AİHL
Arif AKÇA	Malatya Bilimsel Sanat Merkezi
Nuri YANBAY	Selahaddin Eyyubi AİHL
Metin BENLİ	Malatya Anadolu Lisesi
Orhan TOĞRULCA	Cumhuriyet Anadolu Lisesi
Feyzullah ACAR	Malatya TOBB Hafız İmam Hatip Okulu
H. Yusuf GÖKHAN	Yaşam Derneği
H. Orhan AYSÖNDÜ	30 Ağustos İlkokulu
Hüseyin AKTAŞ	Fatih Anadolu Lisesi
Abdulbasit ÖZLÜK	Hacı Ahmet Akıncı Lisesi
Arş. Gör. Mehmet Emin GÜVEN	İnönü Üniversitesi
Arş. Gör. Fatih TEKİN	İnönü Üniversitesi
Fatmanur ÖZDEMİR	İnönü Üniversitesi
Melahat SENGİR	İnönü Üniversitesi

Takdim

Ekosistemin bir parçası olan insanođlu, kendi habitatını dűzenleme etme kudretine sahip olabilmesine karřın engelleyemediđi birçok dođa olayına maruz kalarak mađdur da olabilmektedir. Bu tűrden dođa olaylarının en dehřetlisi kuřkusuz depremlerdir. Yıkıcı depremler, sosyal, ekonomik, psikolojik ve varoluřsal çerçevede birey ve toplum űzerinde kalıcı izler bırakmak itibarıyla sair dođa olaylarından ayrılırlar. Öte yandan maruz kalınan hasarı tamir edebilme gűcűne sahip olan yegâne canlı tűrű yine insandır. Bir taraftan sűz konusu olguyla yűzleřerek tedbir alma yollarını arařtırmak bir taraftan da vaki olan hasarları hafifletme çabası içinde olmak ancak insanın gerçekleřtirebileceđi bir durumdur. űnkű dođa ile diyalektiđinde insanı űzne konumuna yűkselten akıllı olmak gibi bir hususiyeti vardır. Dolayısıyla bu asli hususiyetin geređini yapmak bir űdev olarak kendini icbar etmektedir.

Bilindiđi űzere űlkemiz ve de bűlgemiz deprem kuřađında yer almaktadır. Bűyűk fay zonlarının çembere aldıđı cođrafyamızda, tarihte birçok bűyűk deprem gűrűlműřtűr. 6 řubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmarař merkezli deprem de eřine az rastlanır bir felaket olarak tarihteki yerini almıřtır. Birkaç fayın aynı gűn içinde kırılması neticesinde on bir ilin etkilendiđi bu depremden en fazla yarayı Malatya'nın da içinde bulunduđu dűrt il almıřtır. İlimizde can kayıplarının yanı sıra çok bűyűk bir maddi yıkım yařanmıřtır. Kuřkusuz mesele sadece ekonomik açıdan deđerlendirilmemelidir. Yanı sıra meydana gelebilecek olan sosyokűltűrel ve psikososyal deđiřimler ve ihtiyaçlar yeni bir řehir ve toplum yapısını da gűndeme getirecektir. Dolayısıyla insanın dođal olduđu kadar kűltűrel bir varlık olduđunu da hesaba katarak uzun soluklu projeksiyonların ve özűmlenelerin yapılması bir zorunluluk olarak űnűműzde durmaktadır.

İnsanın içinde var olduđu bađlamın bűtűn bileřenleriyle iliřkili olan en temel űge, kuřkusuz eđitimidir. űnkű zikredilen bűtűn problemlerin hem teřhisi hem de tedavisi ancak eđitim dairesi içerisinde vűcut bulabilir. Dolayısıyla depremin bűtűn cihetleriyle eđitimi nasıl etkilediđi űncelikli bir konu olarak ele alınmalıdır. Yıkılan okul binaları, sađlam kalan okulların insanların barındıkları mekánlara dűnűřmesi, milli eđitim bűnyesindeki yurt ve sosyal amaçlı tesislerin depremde hizmete kořulmasından tutun űđretmen ve űđrencilerin barınma sorunları, geçici veya kalıcı olarak řehirden ayrılmaları, bűtűn bunların yarattıđı halet-i ruhiyelere kadar yařanan birçok sorun dođrudan eđitim ile ilgilidir. Yukarıda iřaret edildiđi űzere sorunun özűmű için evvela

tespitlerin yapılması gerekir. Bu ilkedan hareketle BİLSAM olarak depremin ilimizdeki eğitim sürecini nasıl etkilediğini, deprem sonrasında eğitimde yaşanan sorunları, sorunların çözümü için yapılanları ve yapılması gerekenleri etraflı bir biçimde masaya yatırmanın lüzumuna inandık. Bunun için deprem ve eğitim başlıklı bir çalıştay yapmaya karar verdik. Bu bağlamda ilimizde eğitimle ilgili olan faaliyetlerde bulunan STK'ların temsilcilerini, eğitim gönüllülerini, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan idarecileri ve örneklem oluşturacak biçimde farklı okullardan öğretmenleri davet ettik. Öncelikle davetimize icabet ederek katkı sunan bu yüce gönüllü insanlara teşekkür ederim.

Bu çalıştay çıktıları, bizzat sahada olan aktörlerin görüş, düşünce ve önerileri ile teşekkül etmiştir. Elde edilen bilgiler derlenerek rapora dönüştürülmüştür. Deprem ve Eğitim başlığıyla hazırlanan bu rapor, Malatya'da eğitim faaliyetleriyle ilgili sorunları tespit etmeyi ve bu sorunlara ilişkin çözüm yollarını göstermeyi amaçlamış olmakla birlikte bundan sonra yaşanacak benzeri hadiselerde takınılacak tavır açısından da yol gösterici olmayı umut etmektedir.

BİLSAM İbn-i Haldun Araştırmalar Merkezi tarafından düzenlenen bu çalıştaya katılma fedakârlığında bulunarak katkı veren tüm katılımcılara, çalıştay yürütme kurulunda yer alan değerli hocalarımıza, bütün verileri titiz bir biçimde yazıya dökerek rapor metnini hazırlayan raportörlere hassaten teşekkür ediyorum. Hazırlanan bu raporun ilimize, eğitim camiasına bir nebze de olsa katkı sunması temennisiyle...

Prof. Dr. Emin ÇELEBİ
BİLSAM Yönetim Kurulu Başkanı

Önsöz

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremlerin etkileri farklı yönlerden ele alınması gerekmektedir. Bu tür felaketlerin etkisinin azaltılması ve yaşanan sorunlara daha hızlı ve daha etkin çözümler bulunması için yaşananlardan ders çıkartmak gerekmektedir. Deprem ve Eğitim Çalıştayı, depremin eğitim faaliyetleri üzerine etkisine odaklanarak planlanmış, hazırlanmış ve gerçekleştirilmiş bir programdır.

Depremin yıkıcı etkisi eğitim kurumlarının binaları başta olmak üzere eğitimin önemli parçası konumundaki eğitim fakültesinde çalışan akademisyenler, milli eğitim müdürlüklerinde ve okullardaki idareciler, eğitim alanında faaliyet yürüten sendikaların başkan veya temsilcileri, özel eğitim kurumu sahip veya temsilcileri ile bu kurumlardaki öğretmenler, devlet okullarının farklı kademelerinde görev yapan öğretmenler, Malatya Servisçiler ve Minibüsçüler Oda Başkanı, eğitim alanında faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilen bu çalıştayda deprem sonrası şehrin eğitim hayatında yaşanan sorunları ayrıntılarıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Çalıştayda sadece sorunlara yer verilmemiştir. Deprem sonrasında sahada aktif bir şekilde yer alan aktörlerin eğitimde yaşanan sorunların çözümü ile ilgili görüş ve önerilerine de odaklanılmıştır.

Afetle ilgili faaliyetlerin yönetiminde yönetişimin sağlanmasının iyi bir örneği olacak çalıştay, afet farkındalık, bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri açısından da önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz. Çalıştayı hazırlanmasında büyük emekleri bulunan Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM, Dr. Öğr. Üyesi Necati ÇOBANOĞLU ve çalıştayı her aşamasına destek veren BİLSAM Yönetim Kurulu ve çalışanları ile çalıştaya katılarak bilgi ve birikimlerini bizlerle paylaşan değerli katılımcılara teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Gökhan TUNCEL
Çalıştay Yürütme Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

Çalıştay Kurulları	3
Çalıştay Katılımcı Listesi.....	4
Takdim	1
Önsöz.....	3
Yönetici Özeti	6
1. Deprem ve Eğitim Faaliyetleri İlgili Veriler	12
2. Çalıştay Katılımcı Görüşleri	16
2.1. Deprem Öncesine Ait Değerlendirmeler	16
2.2. Deprem Sonrası Eğitimde Yaşanan Sorunlar	17
3. Genel Değerlendirme ve Sonuç	32
SONTOTLAR.....	33
ÇALIŞTAY FOTOĞRAFLARI	34

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Depremden Etkilenen İnsan ve Bina Sayısı.....	12
Tablo 2. Deprem Sonrası Bölgeden ve Malatya'dan Ayrılan İnsan Sayısı.....	13
Tablo 3. Deprem Sonrası Geçici ve Kalıcı Barınma Yerlerine Dair Veriler	13
Tablo 4. Malatya İli Eğitim İstatistikleri.....	14
Tablo 5. Malatya'da LGS Puanıyla Öğrenci Alan Okulların.....	15

Yönetici Özeti

Yüzyılın afeti olarak ifade edilen 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler Türkiye'nin birçok ilinde yıkım, ölüm ve yaralanmalara neden olmuştur. On binlerce insan depremde hayatını kaybetmiş, on binlerce insan yaralanmış, yüzbinlerce ev yıkılmış veya kullanılamaz hale gelmiştir. Milyonlarca insan yaşadığı yeri geçici veya kalıcı olarak terk etmek zorunda kalmıştır.

Depremler Malatya'nın da içinde bulunduğu deprem bölgesi başta olmak üzere ülkedeki insan ve toplum hayatına dair hemen her şeyi etkilemiştir. Depremle birlikte temel ihtiyaçlar da dâhil olmak üzere hayata dair tüm ihtiyaçların karşılanmasında önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Eğitim faaliyetleriyle ilgili sorunlar da Malatya'da öne çıkan önemli sorunların başında yer almaktadır.

20 Aralık 2023 tarihinde BİLSAM tarafından düzenlenen Malatya Deprem ve Eğitim Çalıştayı'nda yaşanan depremlerin Malatya'daki eğitim faaliyetleri üzerindeki etkisi farklı yönleriyle ele alınmıştır. Çalıştaya Malatya'da eğitim faaliyetlerini yürüten ve eğitim faaliyetlerine farklı yönlerden katkı sunan kurum ve kuruluşların temsilcileri ile eğitim alanında uzman kişiler katılmıştır. Çalıştaya toplamda 38 kişi katılmış ve katkı vermiştir. Çalıştay oturumları moderatörlerin koordinesinde üç ayrı masada gerçekleştirilmiştir. Her masada öncelikle depremin eğitim faaliyetleri üzerindeki etkisi, deprem sonrası eğitim faaliyetleriyle ilgili yaşanan sorunlar ele alınmıştır. Daha sonra depremde eğitim faaliyetleriyle ilgili yaşanan sorunların çözümü için yapılanlar, yapılması gerekirken, yapıl(a)mayanlar, eksik ve yanlış yapılanlar belirtilmiştir. Son olarak da Malatya'da eğitim faaliyetlerinin iyileştirilmesi için bundan sonraki süreçte yapılması gerekenler ifade edilmiştir. Çalıştaya katılanların konuşmaları her masada bulunan raportörler tarafından kayda alınmıştır. Üç masadan alınan bu kayıtlar daha sonra moderatörler tarafından birleştirilmiş, sistematik hale getirilerek raporlaştırılmıştır.

Çalıştay katılımcıların deprem sonrasında yaşanan sorunlara ve onların bu sorunlar için önerdikleri çözümlere dair öne çıkarttıkları hususlar aşağıda kısa ve öz bir şekilde verilmiştir.

Sorun 1. Türkiye'de ve Malatya'da eğitim faaliyetlerinin öneminin tam olarak kavranmadığı yaşanan bu depremlerle bir kez daha öne çıkmıştır. Eğitim ve öğretim süreçlerinde özelde deprem genelde afetlerle ilgili bilgilendirme, farkındalık oluşturma ve bilinçlendirme faaliyetlerinin eğitim kademelerindeki müfredatlarında yeteri kadar yer

almadığı belirtilmiştir. Depremim kendisinin de bir eğitim süreci olduğunu, bu süreçte yaşananlardan edinilen bilgi, birikim ve tecrübenin eğitim yoluyla aktarılmaması durumunda bundan sonra yaşanacak afetlerde aynı sorunlarla karşılaşılacağı vurgulanmıştır.

Çözüm 1. Afetle ilgili mücadelenin afet yaşanmadan önce hayatın tamamını kapsayacak şekilde önleyici tedbirlerin alınmasıyla başladığı unutulmamalıdır. Kapsamlı bir önleme faaliyeti ise sistematik ve sürdürülebilirliği olan eğitim faaliyetleriyle gerçekleştirilebilir. Önleyici politika, planlama ve uygulamaların hayata geçirilmesi için okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm kademelerde afet bilgilendirme ve bilinçlendirme eğitiminin verilmesi gerekmektedir.

Sorun 2. Deprem öncesinde başlayan, özellikle Elazığ / Sivrice depremi sonrasında hız kazanan okul binalarının yenilenmesi ve güçlendirmesi faaliyetleri dolayısıyla Malatya’da birçok okulda bina ve sınıf yetersizliği nedeniyle ikili öğretim yapılmaktaydı. Okul binalarının depremde yıkılması, ağır veya orta hasar görmesi, aynı okulda birden fazla okulun eğitim görmesine ve ikili öğretim yapılan okul sayısını artışına sebep olmuştur. İkili öğretim gören öğrencilerin okulda kalma sürelerini kısaltmış ve farklı okulların bir arada eğitim görmesi birçok sorunu ortaya çıkarmıştır.

Çözüm 2. İkili eğitim yapan okul sayısının düşürülmesi için yeni okul binalarının yapımına hız verilmelidir. Ancak zamana karşı yarışını esas alıp okul binalarının planlanmasında ve yapımında nitelik ve işlevsellik ihmal edilmemelidir. Bu konuda TOKİ uygulamalarında maalesef gecekondular düşünülmeden uzaklaşmadığı ve şehirdeki deprem konut alanlarındaki eğitim kurumları için ayrılan mekânların darlığından veya okul yeri için ayrılan yerlerin konumundan açıkça anlaşılmaktadır. Bu konuda siyasetçiler başta olmak üzere şehrin yöneticileri sorumluluk üstlenmekten kaçınmamalıdır. Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin rahatlıkla yapılabileceği alana sahip okul inşasının öğrenciler başta olmak üzere şehirdeki insanların psikososyal açıdan desteklenmesine büyük katkısı olacaktır. Mekânın eğitim faaliyetleri üzerindeki etkisi göz ardı edilmemeli, kısa vadeli sığınma amaçlı okul yapımından kesinlikle vaz geçilmeli orta ve uzun vadede çocuğun her alanda gelişimine katkı sunacak okul modellerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Sorun 3. Okullarda ve sınıflardaki öğrenci mevcutları arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu kapsamda aynı düzeydeki okulların sınıf mevcutları arasındaki

farklılıklar bir tarafta, kapasitesinin üstünde öğrenci bulunan sınıflara diğer tarafta ise kapasitesinin çok altında öğrencisi bulunan sınıflara sebebiyet vermektedir. Bu dengesizlik birçok okul ve sınıfta akademik başarı başta olmak üzere öğrenci, öğretmen, okul idaresi ve velilerin birçok önemli sorunla karşılaşmasına zemin hazırlamaktadır.

Çözüm 3. Okul ve sınıf mevcutlarındaki dengesizliğin giderilmesi için yeni okul binalarının inşa edilmesi gerekmektedir. Ancak bina inşasının çok kısa süre içerisinde tamamlanması her zaman mümkün olamamaktadır. Eldeki fiziki imkânların bütünsel bir bakış açısıyla yeniden planlanması ve organize edilmesi okul ve sınıf mevcutlarındaki dengesizliği olabildiğince azaltacaktır.

Sorun 4. Öğretmenler ile öğrencilerin deprem sonrası yaşadıkları önemli sorunlardan biri barınacak yer bulamama olmuştur. Konutu yıkılan, ağır veya orta hasar alan öğretmenlerden birçoğu barınacak yer bulamamış ve uygun bir yer bulamadığı için kendisine verilen il dışı tayin hakkını kullanarak ilden ayrılmıştır. Akademik başarı düzeyi yüksek öğrenciler ile ailesinin şehir dışında geçimini sağlama imkânı bulunan birçok öğrenci de başka yerlerde eğitimini sürdürmek durumunda kalmıştır. Şehir dışına çık(a)mayan birçok öğrenci ve öğretmen konteyner kentler başta olmak üzere kısıtlı imkânların bulunduğu yerlerde barınmak zorunda kalmıştır. Bu yerlerde kalan öğretmen ve öğrencilerin temel ihtiyaçları tam olarak karşılanamamış dolayısıyla bunlar birçok psikososyal sorunla karşı karşıya kalmıştır.

Çözüm 4. Şehirdeki barınma sorununun çözümü konusunda bir an önce yerinden dönüşüm şartları netleştirilmeli ve süreç hızlandırılmalıdır. TOKİ inşa halindeki deprem konutlarını hızlı bir şekilde teslim etmeli ve yeni konutların yapımına hızlı bir şekilde başlamalıdır. Eğitim faaliyetlerinin normalleşmesi için kalıcı konutlar yapılmalı ve aileler konteyner kentlerden tahliye edilmelidir. Şehirde görev yapan öğretmenlere deprem tazminatı ödemesi yapılarak hem nitelikli öğretmenlerin şehirden ayrılmasına engel olunabilir hem de bazı öğretmenlerin yüksek kirayı da göze alarak sağlam konutlara taşınmasına aracılık edebilecektir.

Sorun 5. Konteyner kentlerde kalan ailelerin çocukları yaşadığı travmayı atlatmak bir yana hemen her gün yeni travmalar üreten bir mekânda kalmaktadır. Bu öğrenciler yaşadıkları sorunları gittikleri okullardaki eğitim süreçlerine yansıtmaktadır. Ayrıca şehrin farklı bölgelerinde kurulan konteyner kentlerin planlamasında öğrenciler ve bu öğrencilerin eğitim süreçleri çok fazla dikkate alınmamıştır. Bu nedenle binlerce

öğrenci kaldığı konteyner kentten kilometrelerce uzaktaki okula gidiş gelişte oldukça zorlanmaktadır. Ayrıca bu durum milli eğitimin il, ilçe idarecileri ile okul idarecilerini zor durumda bırakmaktadır. Bu öğrencilerin okul servis sorununu çözebilmek için harcanan kamu kaynağının yüksekliği de ayrı bir sorun teşkil etmektedir.

Çözüm 5. Konteyner kentlerdeki yetersizlikleri gidermek için kalıcı konutlara geçilmesi gerekmektedir. Konteyner kentlerdeki yetersizliklerin azaltılması için burada kalanların talep ve beklentilerine göre gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu kapsamda öğretmen ve öğrencilerin ihmal edilmemesine dikkat edilmelidir. Konteyner kentlerdeki öğrenci servisleri ile ilgili kaynakların daha etkili ve verimli kullanımını sağlayacak planlamalar yapılabilir.

Sorun 6. Akademik başarısı yüksek veya sanatsal yetenek sahibi nitelikli birçok öğrenci ve bu öğrencilerin aileleri deprem sonrasında şehirden ayrılmıştır. Bu öğrencilerin şehirden ayrılması şehrin merkezi sınavlardaki başarısını düşürecektir. Şehirdeki eğitim faaliyetlerin normalleşmesine büyük katkı sağlama potansiyeli taşıyan bu öğrenciler ile ailelerinin eksikliği kısa, orta ve uzun vadede kendisini gösterecektir.

Çözüm 6. Öncelikle bundan sonra yaşanması muhtemel nitelikli öğrenci göçünün önüne geçmek için şehirdeki tüm aktörlerin sorumluluk alması ve bu konuyu önemsemesi gerekmektedir. Şehirde kalan akademik başarısı yüksek öğrencilerle özel olarak ilgilenilmeli, sınırlı imkâna sahip bir süreçte de olsa bu öğrencilerin kendilerini geliştirecek ortamlar hazırlanmalı ve eğitim faaliyetlerinin tüm unsurları öz verili bir şekilde çalışmalıdır. Bu öğrencilerin merkezi sınavlara hazırlık süreçleri milli eğitimin tüm kademelerince hassasiyetle takip edilmeli, karşılaşılan sorunların hızlı bir şekilde çözülmesi sağlanmalıdır. Şehir dışına giden öğrencilerin geri dönmesi için faaliyetler yapılmalı, bu öğrencilerin şehre geri dönüşünün nicel etkisinden çok nitel ve psikolojik etkisinin olacağı bilinmelidir.

Sorun 7. Şehrin eğitim faaliyetlerine uzun zamandır önemli katkı sağlayan özel eğitim kurumları deprem sonrasında bütünüyle ihmal edilmiş ve kendi başına bırakılmıştır. Kamu kurumlarının ve milli eğitim teşkilatının önceliğinin devlet okulları olması beklenen bir durumdur. Ancak eğitimin bir parçası olan özel eğitim kurumlarının deprem sonrasında yaşadığı sorunlarla hiç ilgilenmemek veya görmezden gelmek o kurumlarda eğitim gören öğrenciler ve onlara emek veren öğretmenler ile diğer çalışanları dikkate almamak kabul edilir bir durum değildir.

Çözüm 7. Deprem sonrası deprem bölgesinden ayrılan on binlerce öğrenci gittikleri şehirlerde sadece devlet okullarında eğitimlerini sürdürmemiştir. Bu öğrencilerden birçoğu özel eğitim kurumlarında ücretsiz eğitim imkânına sahip olmuştur. Bu süreçte dayanışma adına özel sektör kurumları depremden etkilenenleri destekleyici bu tür adımlar atarken, deprem bölgesindeki ve dolayısıyla da Malatya'daki özel eğitim kurumlarının sorunlarının dikkate alınmaması ve bu sorunların çözümü konusunda destek verilmemesi kabul edilemez. Özel eğitim kurumlarının muhatap kabul edilip talep ve beklentilerinin ilgili kurum ve kişilerce alınması birçok sorunun çözümünü beraberinde getirecektir.

Sorun 8. Deprem bölgesinde çalışan kamu görevlileri ve özellikle de eğitim çalışanlarına depremden sonra maddi açıdan çok fazla destek olunmaması eğitim faaliyetlerindeki nitelikli insan göçünü daha da hızlandırmıştır. Yeterli desteğinin verilmemesi normalleşme ve eğitim faaliyetlerinin kalitesindeki artışın hızını da kesmiştir.

Çözüm 8. Deprem bölgesinde çalışan kamu görevlilerine bu bölgede çalışmayı özendirilecek bir deprem tazminatı verilmelidir. Bu tazminat ödemesi en az beş yıl sürdürülmelidir.

Sorun 9. Deprem bölgesinde farklı tarihlerde öğretmenlere il dışı tayin hakkı verilmesi eğitim sürecini olumsuz etkilemiştir. Eğitim faaliyetlerinin başlamasına yakın bir tarihte veya eğitim faaliyetleri başladıktan sonra öğretmen tayinlerinin yaşanması derslerin uzun bir süre boş geçmesine neden olmuştur. Bu süreçte yeni atamalarla gelen genç öğretmenlerin sürece dâhil olması sorunu tam olarak çözememiştir.

Çözüm 9. Deprem sonrası merkezi idarenin aldığı diğer birçok karar gibi deprem bölgesinde çalışan öğretmenlere birkaç kez tayin hakkı verilmesi birçok soruna maruz kalan şehrin eğitim faaliyetlerinde de yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kapsamda eğitim faaliyetleri ile ilgili karar alma süreçlerinde yerel idareciler ile diğer yerel dinamiklerin de görüşlerinin alınması bu tür sorunların ortaya çıkışını azaltacaktır.

Sorun 10. Deprem sonrası yaşam alanlarında yaşanan mekânsal yer değişiklikleri eğitimde birçok sorun yanında taşınmalı eğitim sorununu da beraberinde getirmiştir. Başta konteyner kentler olmak üzere farklı bölgelerde dağınık bir şekilde barınmaya başlayan ailelerin çocukları taşınmalı eğitime dâhil edilmiştir. Bu kadar karmaşık bir yapıda eğitime ulaşmayı sağlayacak taşınmalı eğitim sisteminde önemli sorunlar yaşanmıştır.

Çözüm 10. Taşımali eğitimde karşılaşılan sorunların çözümünde büyükşehir belediyesi başta olmak üzere yerel yönetimlerin sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir. İlgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli bir şekilde yürütülecek çalışmalar taşımali eğitimde yaşanan sorunları azaltabilir.

Sorun 11. Deprem sonrasında öğrenciler başta olmak üzere eğitim çalışanları ile veliler psiko-desteğe ihtiyaç duymaktadır. Şehirde farklı düzeylerde farklı kurum ve kuruluşlarca psiko-destek çalışma ve programları yürütülse de, bu konuda yapılan faaliyetler yetersiz kalmaktadır. Hayatın ve dolayısıyla eğitim faaliyetlerinin normalleşmesi için gerekli olan psiko-destek çalışmalarına yeteri kadar önem verilmemektedir.

Çözüm 11. Öncelikle psiko-destek çalışmalarının önemi ile ilgili yöneticiler ve kamuoyu bilgilendirilmeli ve bilinçlendirilmelidir. Psiko-destek verecek ekip sayısı, okullardaki rehber öğretmenler ile rehberlik araştırma birimlerinde çalışan uzman sayısı artırılmalıdır. Toplumdaki dezavantajlı gruplar için özel program ve çalışmalar yapılmalıdır. Konteyner kentlerde yaşayanların yeni bir dezavantajlı grup olduğu bilinmeli ve buralarda yaşayan öğrencilere yönelik özel ve sürekliliği olan psiko-destek çalışmaları yapılmalıdır.

1. Deprem ve Eğitim Faaliyetleri İlgili Veriler

2022- 2023 eğitim ve öğretim yılı ikinci döneminin başlayacağı günün sabahı olan 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan iki büyük deprem, eğitim faaliyetlerine başlama tarihinin ertelenmesine sebebiyet vermiştir. Bu kapsamda Malatya’da devlet okullarında okul öncesi, ilk ve orta öğretimde eğitime 27 Mart 2023 tarihinde kademeli olarak başlanmıştır. 24 Nisan 2023 tarihinde ise hasarsız binalarda veya okul bahçelerine kurulan konteynerlerde eğitim öğretim faaliyetlerine bütünüyle geçilmiştir. Eğitim faaliyetlerine yeniden geçiş sürecinde birçok önemli sorunla karşılaşılmış olmasına karşın eğitim faaliyetlerinin hayatın normalleşmesi üzerindeki katkısının büyük olacağı toplumun tüm kesimleri tarafından kabul edilmektedir. Yaşanan depremlerin toplum hayatına ve eğitime dair etkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki tablolarda Malatya’ya dair bazı istatistiki veriler sunulmaktadır.

Tablo 1. Depremden Etkilenen İnsan ve Bina Sayısı¹

		Türkiye		Malatya		
Depremlerdeki Vefat Sayısı		53.399		1.237		
Depremlerdeki Yaralı Sayısı		115.000		6.444		
Depremden Etkilenen Bina Sayısı		178.987				
Konut Hasar Durumu	Yıkık	Acil Yıkılacak	Ağır	Orta	Az Hasarlı	Hasarsız
Bina Sayısı	5.650	1.843	36.306	2.532	53.895	65.519
Bağımsız Bölüm Sayısı	14.495	9.004	85.535	21.911	169.899	115.120

Tablo 1’de görüleceği üzere 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremlerde Malatya’da 1.237 kişi vefat etmiş, 6.444 kişi de yaralanmıştır. Çoğu yıkık veya ağır hasarlı olmak üzere 100.000’in üzerinde binanın etkilendiği depremler sonrasında Malatya nüfusunun yaklaşık üçte biri (320.000 kişi) şehirden geçici veya kalıcı olarak ayrılmıştır.

Tablo 2. Deprem Sonrası Bölgeden ve Malatya'dan Ayrılan İnsan Sayısı²

	Toplam Nüfus Ocak 2023	Türk Vatandaşı	Yabancı Uyruklu	Mart 2023 Tahliye Edilen Kişi Sayısı	Ayrılanların Toplam Nüfusa Oranı %
Türkiye	90.135.224	85.279.558	4.855.671	3.300.000	3,5
Deprem Bölgesi	15.789.358	14.013.196	1.771.194	2.465.122	15,61
Malatya	845.340	812.580	32.760	320.100	37,87

Tablo 2’de görüldüğü üzere depremden etkilenen Adıyaman, Kahramanmaraş ve Hatay gibi şehirler başta olmak üzere deprem bölgesinde yaşayan üç milyondan fazla insan depremden etkilenmeyen veya az etkilenen yakın şehirlere ve ülkenin farklı bölgelerine dağılmıştır. Malatyalılar ise ulaşımı kolay en yakın şehir olması dolayısıyla Elazığ başta olmak üzere Ankara, Kayseri, Sivas gibi birçok şehre göç etmiştir. Bu kapsamda deprem sonrasında elli binden fazla insan Malatya’dan ayrılarak Baskil İlçesi başta olmak üzere Elazığ şehir merkezinde yaşamını sürdürmek durumunda kalmıştır³. Bu insanlardan bir kısmı Malatya’yı bütünüyle terk etmemiş, kalacak yer bulamaması, kiralarda çok yüksek olması, şehirde ticari ve sosyal hayatın istenen seviyede olamaması ve deprem korkusu nedeniyle Elazığ’dan Malatya’ya gidiş geliş yapmaya başlamıştır. Bu durum bir taraftan Malatya’daki hizmet bekleyen insan sayısını azaltmış dolayısıyla kamu kurumlarına yönelen baskıyı azaltıcı bir etki yapmış diğer taraftan şehrin ticari ve sosyal hayatındaki normalleşme sürecini olumsuz yönde etkilemiştir.

Tablo 3. Deprem Sonrası Geçici ve Kalıcı Barınma Yerlerine Dair Veriler⁴

Kurulan Çadır Sayısı (Nisan 2023)	62.809	Konteyner Kent Sayısı	73
Konteyner Sayısı (Aralık 2023)	30.600	Konteynerde Yaşayan Nüfus	111.888
TOKİ Malatya Yapılacak Toplam Deprem Konutu Sayısı	31.019	TOKİ Malatya İnşasına Başlanan Deprem Konutu Sayısı	14.338
Mart 2024’te Teslim Edilecek TOKİ Toplam Deprem Konutu Sayısı	4.225	İnşa Edilecek Köy Evi Sayısı	7.550

Tablo 2’de görüldüğü gibi deprem sonrasında 300.000’i aşkın bir nüfus şehirden ayrılmıştır. Şehirde kalanların önemli bir kısmı önce çadırlarda daha sonra konteynerlerde barınmaya başlamıştır. Deprem korkusunun azalmasıyla binaları hasarsız olanlar ile az hasarlı bina sahipleri, binalarını onardıktan sonra kendi evlerine geçmeye başlamıştır. Ancak Tablo 3’te görüldüğü gibi deprem sonrasında 100.000’den fazla insan şehrin farklı yerlerinde kurulan ve sayısı 73 olan konteyner kentlerde yaşamaya başlamıştır. Ayrıca tarımın ve özellikle bahçeciliğin yaygın olduğu şehirde sayısı tam olarak bilinmeyen on binlerce insan kendi imkânlarıyla inşa ettikleri yapılarda hayatını sürdürmektedir.

Tablo 4. Malatya İli Eğitim İstatistikleri⁵

Öğrenci Sayısı	Ocak 2023	Mart 2023	Ocak- Mart Fark	Aralık 2023	Ocak- Aralık Fark
	181.397	141.410	-39.987	153.399	-27.998
	Ocak 2023		Aralık 2023	Ocak- Aralık Fark	
Okul (Bina) Sayısı	485		419	-66	
Okul Hasar Durumu	Yıkık	Ağır Hasarlı	Orta Hasarlı	Az Hasarlı	Hasarsız
	2	46	18	210	209
İkili Eğitim Yapılan Okul Sayısı	158				
	Ocak 2023		Aralık 2023	Fark	
Özel Okul	121		126	-5	
Özel Kurum	248		228	-20	
Özel Okul ve Kurum Toplamı	369		-	-	
Öğretmen Sayısı	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam
Aralık 2022	888	3.090	4.312	4.840	13.130
Aralık 2023	355	3.019	3.245	3.645	10.264
Mart 2023 İtibariyle Kaydını Başka Şehre Aldıran Öğrenci Sayısı				39.987	

Deprem sonrasında şehirden büyük bir nüfus çıkışı olmasına karşın Nisan 2023 sonrasında şehre hızlı bir dönüş yaşanmıştır. Bu kapsamda Tablo 4’te verilen eğitim istatistiklerinde görüleceği üzere depremin üzerinden yaklaşık bir yıl geçmesine rağmen geri dönmeyen öğrenci sayısı toplam öğrenci sayısının %20’nin altında kalmıştır. Deprem sonrasında toplam okul sayısında 66 adet azalma olmuştur. Deprem sonrasında şehirdeki öğretmen sayısı yaklaşık 3.000 azalmıştır. Sayısal verilere bakıldığında okul, öğretmen ve öğrenci kayıplarının belli bir düzeyde kaldığı düşünülmektedir. Ancak bu kayıpların şehirdeki eğitim faaliyetleri sürecine çok büyük olumsuz etkisi olduğu, yaşanan sorunlardan ve çalıştay kapsamında dile getirilen sorunlardan net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Tablo 5.'te verilen okullardaki öğrenci sayısındaki değişim dikkate alındığında genel olarak şehirden ayrılan nitelikli nüfusa, özelde ise nitelikli öğrenci göçüne yönelik bir çıkarsamada bulunulabilir. Tablodaki verilere bu okulların 9. sınıfında eğitim gören öğrenciler dâhil edilmemiştir. Çünkü deprem sonrasında bu okullara kaydolan öğrenci sayısında kontenjan artışı nedeniyle daha önceki yıllara göre %25'lik bir artış olmuştur. Ayrıca bu okulu deprem sonrası kazanıp okula deprem sonrası kaydoldukları için bu öğrencilerin okullarından ayrılıp başka bir şehre taşınması çok olası değildir.

Tablo 5. Malatya'da LGS Puanıyla Öğrenci Alan Okulların
10- 11- 12. Sınıfların Öğrenci Sayısı Değişimi⁶

Sıra No	Okul Adı	Ocak 2023 Öğrenci Sayısı	Aralık 2023 Öğrenci Sayısı	Fark
1	Malatya Erman Ilıcak Fen Lisesi	379	291	-88
2	Malatya Fethi Gemuhluoğlu Fen Lisesi	320	212	-108
3	Malatya Mehmet Ali Aydınlar Fen Lisesi	-	116	-
4	Malatya Anadolu Lisesi	394	308	-86
5	Şehriban Günata Anadolu Lisesi	-	186	-
6	Akçadağ Fatih Fen Lisesi	256	199	-57
7	Malatya Lisesi	410	286	-124
8	Selahaddin Eyyubi Anadolu İHL	384	288	-96
9	Doğanşehir Fen Lisesi	68	209	+141
10	Kerem Aydınlar Fen Lisesi	257	246	-11
	Toplam Öğrenci	2.468	2.055	- 413

2022 yılında öğrenci almaya başlayan Malatya Mehmet Ali Aydınlar Fen Lisesi (116) ile Şehriban Günata Anadolu Lisesi (186) öğrencileri çıkartıldığında Ocak 2023 ile Aralık 2023 arasındaki toplam öğrenci sayısındaki farkın 715 olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca diğer liselerle kıyaslandığında Doğanşehir Fen Lisesindeki anormal artış (141) da çıkartıldığında toplam öğrenci kaybının 856 olduğu görülmektedir. LGS sınav sonuçlarına göre en yüksek puanla öğrenci alan özellikli bu on okulun öğrenci sayısına, sayısı tam olarak bilinmemekle birlikte özel okullardaki burslu öğrenciler veya akademik

başarısı yüksek öğrenciler de eklendiğinde önemli bir sayıda nitelikli öğrencinin şehirden ayrıldığı anlaşılmaktadır.

2. Çalıştay Katılımcı Görüşleri

6 Şubat 2023 tarihindeki Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremler büyük bir coğrafi alanda toplamda 13 milyondan fazla insanın yaşadığı 11 ili derinden etkilemiştir. Bu iller arasında Malatya'nın da içinde bulunduğu 4 il depremlerden çok daha fazla etkilenmiştir. Malatya'da deprem sonrası en çok sorun yaşanan alanlardan biri eğitim faaliyetleri olmuştur. Okul öncesi, ilk, orta öğrenim ve yükseköğretim düzeyinde birçok sorunla karşılaşmıştır. Bu sorunların çözümü için yoğun bir çaba sarf edilmiş ve bu kapsamda birçok faaliyet yürütülmüştür. Deprem ve Eğitim Çalıştayında deprem sonrasında eğitim faaliyetleriyle ilgili ortaya çıkan sorunlar ile bu sorunların çözümü için neler yapıldığı, yapılması gerekirken yapılmayanlar, eksik ve yanlış yapılanlar ile sorunların çözümü için öneriler ele alınmıştır. Ayrıca Malatya'da gelecekte eğitim faaliyetlerinin daha iyi olması ve yapılması gerekenlere dair görüşler ortaya konmaya çalışılmıştır.

2.1. Deprem Öncesine Ait Değerlendirmeler

Deprem öncesinde afetlere karşı yeterli bilinçlendirme çalışmalarının yapılmadığı, farklı dönemlerde gerçekleştirilen tatbikatlar ve çeşitli etkinliklerin de prosedürleri aşmadığı ifade edilmiştir. Gerçekleştirilen tatbikatların (haberli/habersiz) öğretmenler de dahil olmak üzere öğrenciler tarafından dikkate alınmamış ve önemsenmemiştir. Tatbikatlarda okulların boşaltılması gereken sürede yaşanan gecikmeler, toplanılacak alanın belirlenmemiş olması, deprem sonrasında kiminle nasıl iletişim kurulacağını belli olmaması gibi konular afet bilincinin zayıf olduğunun göstergesi olmuştur. Mevcut deprem, tahliye ve sabotaj planlarının kâğıt üzerinde, teoride kaldığı, afet dönemlerinde sahada pratiğe yansıtılmadığı görülmüş planlamaların uygulamaya dökülememesi süreç yönetimini zorlaştırmıştır.

Malatya il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin afetlere karşı yeterli düzeyde hazırlık yapmadığı ifade edilmiştir. Afet dönemlerinde hangi okulun nasıl kullanılacağı, hangi çalışanın nerede olması gerektiği, hangi görevi yapacağına ilişkin ön hazırlık planlamasının yetersiz kaldığına dikkat çekilmiştir. Yine afet bölgesine gelen yardımların

hangi okullarda toplanacağı, nasıl dağıtılacağı, arama kurtarma ekiplerinin hangi okullarda koordine edileceği veya barınacağına ilişkin yeterli ön hazırlığın olmadığı gözlenmiştir. Afet dönemlerinde toplanma alanları olarak belirlenen yerlerde hangi okulun olduğu ve halkın hangi okullara gitmesi gerektiğine yönelik öğretmenlere, öğrencilere ve velilere yönelik yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı görülmüştür.

2020 yılında yaşanan Elâzığ depremi sonrasında okul binalarının onarımı ve tadilat sürecinde fiziki açıdan önemli güçlendirmeler yapılmıştır. Ancak bu süreçte öğrencilere ve velilere yönelik psikolojik destek ve bilinçlendirme çalışmalarının ihmal edildiği vurgulanmıştır. Deprem öncesi dönemde yöneticiler, öğretmenler ve veliler akademik gelişim ve başarıya odaklanmış hayatın ve bu coğrafyanın önemli bir gerçeği olan afet bilinci ve farkındalığı oluşturmaya yönelik faaliyetler geri plana atılmıştır. Öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik afet bilinçlendirme ve psiko-sosyal güçlendirmeye yönelik sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Deprem sonrası yaşananlar da afetler için yapılan faaliyetlerin yeterli olmadığını açıkça ortaya çıkartmıştır.

2.2. Deprem Sonrası Eğitimde Yaşanan Sorunlar

Depremi ilk saat ve günlerinde eğitim faaliyetlerinden ziyade barınma, beslenme ve asgari yaşam koşullarının çok daha önemli olduğu bir süreç yaşanmıştır. Bu ölçekte bir depremin önemli toplumsal ve ekonomik etkileri olmuştur. Depremler eğitim kurumlarında büyük çaplı hasara, hasarsız okul binalarının ise depremzedelerin sığındığı mekânlar olmasına neden olmuştur. Her iki nedenden dolayı Malatya’da eğitime ara verilmiş okulların açılması gecikmiştir. Eğitime verilen ara ve kurumlardaki hasar, başta öğrenciler olmak üzere toplumun birçok kesiminin sorun yaşamasına sebebiyet vermiştir. Bu kapsamda eğitim hizmeti sunulan mekânlar ile eğitim hizmeti sunan öğretmenler, idareciler, özel okul sahipleri, servisçiler ve kantin işletmecileri gibi geniş bir toplum kesimi depremden etkilenmiştir. Eğitim hizmeti alan öğrenciler ve veliler de depremden ciddi düzeyde etkilenmiştir.

Deprem öncesinde Malatya son yıllarda eğitim faaliyetleri alanında ülkenin başarılı şehirlerinden biri haline geldiği genel kabul gören ve sayısal verilerle de ispatlanan bir durum olmuştur. Liseye geçiş sınavı ile yükseköğretime geçiş sınavlarında alınan sonuçlar bu durumu açıkça göstermişti. Ayrıca şehirlerin farklı alanlardaki rekabet

durumunu ölçen göstergelerde de bu durumu görülmektedir. Deprem sonrası şehirden ayrılanlardan gerek geri dönen öğrenciler ile velileri ve dönemeyen öğrenciler ile velileri de gittikleri yerlerdeki eğitim düzeyini Malatya'daki eğitimle karşılaştırdığında, Malatya'daki eğitimin seviyesi ile kalitesinin oldukça yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Çocuklarının eğitim faaliyetleri için binlerce aile şehri terk etmiştir. Depremden sonra öğrenci sayısında ciddi bir azalma yaşanmıştır. Depremden sonra yaklaşık 40 bin öğrenci şehirden ayrılmış, giden öğrencilerin ise yaklaşık olarak 20 bini geri dönerken 20 bin civarında öğrenci geri dönmemiştir. Merkez ilçelerde öğrenci kaybı fazla iken kırsal kesimlerde yaşanan kayıp fazla olmamıştır. Okulların açılmasıyla tüm problemlerin ortadan kalkacağı düşüncesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Ramazan Bayramı'ndan sonra okulların açılmasıyla yüz yüze eğitim faaliyetleri kısıtlı imkânlarla (personel ve donanım vb.) gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Okulların açılması öğrencilerin arkadaşlarıyla buluşmalarına olanak sağlamış ve eğitim sürecine dâhil olması adına psikolojik olarak katkılar sağlamıştır. Ancak bu süreçte öğrencilerin okula devam düzeylerinin oldukça düşük olduğu (%10) görülmüştür.

Deprem bölgesinden sorumlu bakanlardan biri olan Milli Eğitim Bakanı'nın Malatya'da görevli olması bazı dezavantajları beraberinde getirmiştir. Depremden ilk aylarında eğitim faaliyetleride büyük sorunların bulunmadığına dair algı oluşturulma çabası, normalleşme sürecinin sekteye uğramasına neden olmuştur. Bakanın okul ziyaretleri öncesi konteyner okullarda eksikliklerin giderilmesine çalışılmış, diğer okullardan getirilen malzemeler bakanın gideceği okula taşınmış ve eğitim faaliyetleriyle ilgili sorunlar çözülmüş gibi bir algı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Deprem bölgesinde eğitim faaliyetlerinin devam etmesi için öğretmenler geri çağırılmıştır. Ancak çağırılan öğretmenlere barınma ihtiyacı yeterli düzeyde sağlanamamıştır. Öğretmenlerin Malatya'ya geri dön(e)memesindeki en büyük etkenlerden biri barınacak yer tahsis edilmemiş olmasıdır. İl dışında bulunan öğretmenlerin geri getirilmesi adına öğretmenlere konteyner imkânının sağlanmasına yönelik çalışma başlatılmış ancak sorun uzun bir süre tam olarak çözülememiştir. Depremden sonra Malatya'yı terk eden öğretmen sayısı 3000'i bulmuş olmasına karşın yeni atanan öğretmen sayısı 690'da kalmıştır. Bu durum ilde bazı branşlarda öğretmen açığı yaşanmasına neden olmuştur.

Okullarda gıda yardımlarının yapılması, veli ve öğrencilerde isteme alışkanlıklarının artmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle konteyner kentlerde yaşayan bazı ailelerin öğrencilerini sadece dağıtılan ürünleri almaları için okula gönderdikleri gözlemlenmiştir.

Sınavsız öğrenci alan liselerde öğrenciler diploma puanı üstünlüğüne göre yerleştirilmekte olmasına karşın yüksek diploma puanıyla öğrenci alan okullarda deprem sebebiyle kaydını başka şehirlerdeki okullara alan öğrencilerin yerine düşük puanlı öğrenciler geçiş yapmıştır. Bu geçişlerle birlikte yüksek diploma puanıyla öğrenci alan okullarda ciddi anlamda akademik, sosyal, disiplin ve uyum sorunu yaşanmaya başlamıştır.

Milli eğitime bağlı okulların hasarsız olanları deprem sonrasında binlerce kişiye ev sahipliği yapmıştır. Bu okullardaki idareciler depremin ilk saatlerinden itibaren okulları vatandaşlara açmıştır. Bu okullarda kalan vatandaşların yeme, içme ve ısınma ihtiyaçları karşılanmıştır. Milli eğitim müdürlüğüne bağlı okulların pansiyonları ile meslek liselerindeki mutfaklar depremin ilk gününden itibaren depremden etkilenen ve okullarda kalan vatandaşlara sıcak yemek çıkartmıştır. Milli eğitim müdürlüğü az hasarlı ve hasarsız okullarla ilgili onarım süreçlerini bütün zorluklara rağmen hızlı bir şekilde tamamlamış ve okulları 2023-2024 eğitim-öğretim yılına hazır hale getirmiş olması şehrin eğitimi ve normalleşmesi açısından oldukça önemli olduğu belirtilmiştir.

Depremin neden olduğu yıkım ve hasar diğer insanlar gibi eğitim faaliyetinin içinde yer alanların da evlerini kaybetmesine ve barınma sorunu yaşamasına sebebiyet vermiştir. Barınma sorunu yaşayan birçok insan deprem sonrası Malatya'dan ayrılmak durumunda kalmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlere, deprem bölgesine özel il dışı tayin hakkı vermesi birçok öğretmenin şehirden ayrılmasını beraberinde getirmiştir. Şehirden ayrılanları genel olarak alanında iyi, beğenilen öğretmenlerin oluşturduğu belirtilmiştir.

Şehirden ayrılan aileler genel olarak gittikleri yerlerde çocuklarının eğitimini sürdürme imkânı bulmuştur. Bu konuda devletin aldığı kararlar ile toplumun duyarlılığının büyük katkısı olmuştur. Ancak öğrenciler gerek yaşadığı travmanın etkisi ve gerekse yeni okullarına uyum sağlayamamalarından dolayı pek çok sorunla

karşılaşmıştır. Bu nedenle birçok öğrenci ikinci dönemi de tamamlamadan veya tamamlayarak şehre geri dönmüştür. Geri dönüşte hayat şartlarını zorlaştıran ekonomik sorunların da büyük etkisinin olduğu belirtilmiştir. Şehir dışına çıkıp şehre geri dönmeyen ailelerin aldıkları bu kararda çocukların eğitiminin büyük etkisi olmuştur. Akademik başarısı yüksek öğrencilerin aileleri ile sosyoekonomik durumu görece daha iyi durumda olan ailelerin birçoğunun çocuklarının eğitimi il dışında sürdürme kararı aldığı vurgulanmıştır.

Deprem sonrası Malatya’da eğitim hayatına geri dönüş aşamasında, gerek eğitim kurumları gerek aileler birçok zorlukla mücadele etmek durumunda kalmıştır. Eğitim faaliyetlerine geri dönüş sürecini hızlandırmak ve normalleşme sürecine katkı sağlamak amacıyla kısa bir süre içerisinde kamu ve özel eğitim kurumları çadırlarda eğitime başlamıştır. Eğitim sürecine hızlı bir şekilde başlanması kararı, beraberinde bazı avantajlar ile dezavantajları birlikte ortaya çıkarmıştır. Bir taraftan asgari yaşam koşullarını sağlama hususunda önemli sorunlar varken bunlara çözüm üretmek yerine eğitim faaliyetlerine başlama kararı eleştiri konusu olmuştur. Diğer taraftan normalleşme sürecinin hızlanması için eğitimin başlamasının gereğine vurgu yapılmıştır.

Eğitim hayatına geri dönüş ile ilgili tüm olumlu ve olumsuz eleştirilere rağmen üzerinde birçok kişinin mutabakat sağladığı en önemli sorun şehirdeki barınma sorunu olmuştur. Sadece öğrencilerin değil aynı zamanda öğretmenlerin de şehirde güvenli bir şekilde barınabileceği yapıların azalması ve kiralardaki fahiş fiyat artışları eğitime kısa süre içerisinde geri dönülmesi kararının eleştirilmesine neden olmuştur. Yaşanan depremlerin ardından deprem bölgesinde yaşadığı ili terk eden ve sonrasında geri dönüş yapan öğrenci sıralamasında en az dönüş yapılan iki ilden biri Malatya olmuştur.

Deprem sonrasında öğretmen ve öğrencilerin depremin psikolojik etkisini aşamaması ilk ve orta öğretim düzeyinde yaşanan önemli sorunlardan biri olmuştur. Pandemi döneminde eğitim hayatına giren uzaktan eğitim sürecinin deprem sonrasında yeniden başlaması, öğrencilerin çalışma disiplini kaybetmesine neden olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin teknoloji bağımlılığını artırmış ve bu bağımlılık artışı çocuk, aile ve okul hayatında birçok yeni durum ve sorunla karşılaşılmasına neden olmuştur. Depremden sonra öğrencilerin davranışlarının genelde sorunlu olduğu gözlemlenmiştir. Depremden dolayı çocukların yaşadığı korku akademik hayatlarını

olumsuz etkilemiştir. Öğrencilerde ciddi anlamda öğrenme kaybı ortaya çıkmıştır. Depremden sonra öğrenciler, aileleri ve öğretmenleriyle uyum problemi yaşamıştır. Belirsizlikler öğrencilerin eğitim hayatını olumsuz etkilemiştir. Depremden sonra çocuklarda gece ani uyanmalar, öfke nöbetleri, terleme ve karın ağrısı gibi birtakım davranışsal sorunlar meydana gelmiştir.

Deprem sonrasında eğitim faaliyetleri ile ilgili yaşanan bir diğer önemli sorun ise, eğitim kurumlarının ağır hasar alması nedeniyle eğitim faaliyetlerinde kullanılan bina sayısındaki azalmadır. Şehirdeki yıkık, ağır ve orta hasarlı okul sayısı çok fazla olmasa da daha önce başlanan eski okul binalarının yeniden inşa edilmesi veya güçlendirilmesi dolayısıyla var olan ikili öğretim uygulamasının (bina yetersizliği nedeniyle aynı binada sabah bir grup öğrencinin öğleden sonra başka bir grup öğrencinin yarım gün okula gitmek zorunda kaldığı uygulama) yaygınlaşması da önemli bir sorun haline gelmiştir. Deprem sonrası ilk aylarda az sayıda da olsa 3 veya 4 okul aynı binada eğitim görmüştür. Deprem sonrasında insanların çoğunluğunun kırsal alanlara (köy ve bağ evleri vs.) gitmesinden dolayı şehir merkezindeki okullardan ziyade kırsal alanlardaki köy okullarındaki eğitim faaliyetleri daha yoğun bir katılımı sürdürülmüştür.

İkili veya çoklu eğitim nedeniyle öğrencilerin evlerinden veya konakladıkları konteyner kentlerden uzak mesafedeki okullara gitmek durumunda kalması ve bir binada iki farklı okulun eğitim faaliyetlerine devam etmesi sorunları daha da artırmıştır. Özellikle aynı binada aralarında yaş farkı bulunan ilköğrencileri ile ilköğretim veya orta öğretim öğrencilerinin aynı binada eğitim faaliyetlerine devam etmesi önemli sorunlar yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Ayrıca binası hasarsız okullardaki kayıtlı öğrenci sayısındaki aşırı artışlar bu okullardaki yoğunluğu kapasitesinin üzerine çıkarmıştır. Öğretmen, sınıf ve okul başına düşen öğrenci sayısındaki artış bir taraftan eğitim faaliyetlerindeki kalitenin düşmesine neden olurken diğer taraftan okulların öğrenci, öğretmen ve veli için rehabilitasyon aracı olmaktan ziyade mevcut travmanın arttığı mekanlar haline gelmesine neden olmuştur. İkili öğretim, ders saatlerinin düşmesine (30 dk'lık dersler) ve öğrencilerin daha az eğitim almalarını beraberinde getirmiştir. Bu açıdan ders saatinin düşüklüğü, deprem bölgesi öğrencilerinin Türkiye geneli yapılan sınavlara diğer öğrencilerle eşit şartlarda girmesini engellemiştir. Depremden sonra öğrenciler okul dışında ders çalışmak için uygun mekân bulamakta

zorlanmıştır. Özellikle LGS ve YKS'ye girecek öğrenciler yaşadıkları çevrede ders çalışmak için uygun bir mekân bulamamıştır.

Şehirlerdeki eğitim hayatının geçmişteki en önemli sorunlarından biri olan ulaşım sorunu deprem sonrasında daha büyük bir sorun haline gelmiştir. Şehir altyapısında depremin ilk anından itibaren yaşanan sorunlar, daha sonraki dönemlerde ağır hasarlı binaların yıkım sürecinde daha da artmıştır. Yıkım sürecinin belli bir plan ve program çerçevesinde yürütülmemesi toplu taşıma araçlarını, bu araçları kullanan personeli olumsuz yönde etkilemiştir. Pandemi döneminde ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan okul servisleri bu süreçte hem ekonomik yönden hem de psikososyal açıdan büyük sıkıntılar yaşamıştır. Özellikle şehir içindeki yıkımlar nedeniyle yolların kapatılması veya yollarda kontrollü geçişe müsaade edilmesi trafikte bir yoğunluk oluşturmuştur. Bu yoğunlukta öğrenci servisi hizmeti sunan şoförler öğrenci indirirken ya da bindirirken trafikteki diğer sürücülerle tartışma veya sürtüşmeler yaşamıştır. Eğitim sürecine ara verilmesi sonrasında birçok servis şoförünün işini ve gelirini kaybetmesine ek olarak trafikte yaşanan bu olumsuzluklar servis şoförlerini psikolojik açıdan yıpratmıştır.

Deprem sonrası devlet kurumlarında çalışanlar maaşlarını almaya devam ederken, depremde aynı ortamda benzer sorunlarla karşı karşıya kalan özel eğitim kurumu çalışanları ciddi maddi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu durum özel eğitim kurumlarında çalışan yetkin birçok öğretmenin şehri terk etmesini beraberinde getirmiştir. Deprem sonrası süreçte sahada görev yapan resmi okul eğitimcileri ile sahada olmayan, başka şehre giden eğitimciler arasında bir ayrımın (aynı ücretlerin alınması) gözetilmemesi geri dönüşleri olumsuz olarak etkilemiştir.

Şehirdeki altyapı eksikliği ve kamu görevlilerinin görevini tam olarak yerine getirememesi eğitim faaliyetlerine geri dönüş sürecinde ve sonrasında güvenlik sorunu yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Şehirdeki sokak lambalarının olmaması, yetersiz kalması ve sık sık elektrik kesintisinin yaşanması öğrenciler başta olmak üzere öğretmen ve servis şoförlerinin güvenlik sorunu yaşamasına neden olmuştur. Özellikle deprem sonrasında yolların hasar görmesi nedeniyle değiştirilen güzergâhlar da ulaşımı ciddi anlamda zorlaştırmıştır. Haliyle ulaşımında yaşanan bu sorunlar; eğitimcileri, eğitimcilerin yakınlarını, öğrencileri ve öğrencilerin ailelerini maddi ve manevi olarak yıpratmıştır. Bu süreçte ayrıca servis şoförleri harcadıkları zaman ve emek karşılığında yeterli kazancı

sağlayamadığı için mesleklerini bırakmış, daha fazla gelir sağlayan ara işlerde çalışmaya başlamıştır.

Özel okullar, devlet okullarına nazaran depremden daha çok etkilenmiştir. Depremden sonra Malatya’da çok sayıda özel okul yeniden açılmamıştır. Birçok özel okul depremden bir ay sonra çadırda eğitime başlamıştır. Malatya’nın eğitim faaliyetlerinde öne çıkan bir şehir olmasında özel okulların önemli bir yeri bulunmaktaydı. Ancak deprem sonrası şehre değer katan bu okullar, çalışanlarına ve öğrencilerine gerekli desteği sunamamıştır. Özel okulların deprem sonrası konteyner talepleri kamu otoritesi tarafından dikkate alınmamıştır. Özel okullar binaları için zorunlu kılınan sağlamlık raporunu alarak eğitime devam etmek istediklerinde, sağlamlık raporu için fahiş fiyatlarla karşı karşıya kalmış ve bu paraları da ödemişlerdir. Oysa, bu raporu kamu kurumları vermesinin veya piyasa için bir ücret tarifesi belirlemesinin çok daha iyi olacağı belirtilmiştir. Ayrıca özel okul veya kurumlardan deprem sonrasında ayrılan öğrencilerin velileri ikinci dönemin önceden ödenmiş ücretlerini geri istemesi özel okulları oldukça zor durumda bırakmıştır. Bu öğrencilerin birçoğunun gittikleri şehirlerdeki özel okullarda ücretsiz kabul edilmiş olması da durumu daha ilginç hale getirmiştir.

Deprem sonrasında maaşını alan kamu personeli başka şehirlere göç ederek süreci uzaktan takip etme imkânı bulmuştur. Depremden sonra özel okullarda öğretmenlerin özlük hakları ve ekonomik hakları ile ilgili hiçbir güvence sağlanmamıştır. Dolayısıyla özel okullardaki öğretmenler çok fazla mağduriyet yaşamıştır. Özel okullarda görev yapan öğretmenler ve servisçiler maddi kayba uğramış ve herhangi bir kamu kurumundan bu süreçte hiçbir şekilde destek görmemiştir. Yaşanan süreç, özel okul öğretmenlerinin birçoğunun şehre geri dönüş kararı almasını engellemiştir. Bu nedenle, özel eğitim kurumları nitelikli ve yetişmiş birçok personelini kaybederken, yerine aynı nitelikte personeli temin etmekte de güçlük çekmiştir. Özel eğitim kurumlarının nitelikli iş gücü kaybetmemeye yönelik önlemleri ise uzun süre eğitime devam edemeyen ve dolayısıyla gelir kaybı yaşayan eğitim kurumlarını mali yönden çok zor durumda bırakmıştır. Deprem sonrası göç nedeniyle öğrencilerinin önemli bir kısmını kaybeden özel eğitim kurumları, öğretmen kadrosunu da elinde tutmakta da zorlanmıştır. Devletten destek alamadığı için özel okullarda görev yapan veya yapmayı düşünen öğretmenlerin büyük

bir kısmı da deprem bölgesinden göç etmeyi tercih etmiştir. Diğer taraftan barınma sorunu, sadece devlet okullarındaki öğretmenler için değil özel eğitim kurumu çalışanları için de en önemli sorunlardan biri olmuştur.

Milli eğitim müdürlüğünün koordinasyonunda hem liselere geçiş sınavına hem de yükseköğretime geçiş sınavına girecek öğrenciler için eğitime devam eden her okulda sınav hazırlık kursları açılmıştır. Kurslara katılan öğrencilere kaynak desteği ile psikolojik danışmanlık desteği de verilmiştir. Depremi ilk günlerinde ülkenin farklı yerlerinden şehre gönüllü olarak gelen öğretmenler bu kurslarda görev almıştır. Bu faaliyetler öğrencilerin ve eğitim faaliyetlerinin normalleşmesine önemli katkı sağlasa da kısa süre içerisinde yaşanan öğretmen değişimleri ile mekânsal değişiklikler öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. Mültecilerin yoğunlukla yaşadığı konteyner kentlerde eğitime ve sınavlara yönelik kurslar oluşturulamamıştır. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların eğitim fonlarına yönelik destek talepleri yerel yöneticilerin isteksizliği nedeniyle gerçekleşmemiştir.

Şehrin farklı bölgelerinde kurulan konteyner kentlerde barınan 100.000'e aşkın insan çok dar bir mekânda hayatını sürdürmek zorunda kalmıştır. Konteynerin kendisi ve konteyner kentler aileler ve çocukların yeni birçok soruna maruz kalmasına sebebiyet vermiştir. Çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimine olumsuz yönde etki eden bu mekânlar akademik eğitim başarısını da olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca konteyner kentler bütün denetimlere rağmen çocukların ve gençlerin kötü alışkanlık edinmesine uygun bir zemin de oluşturmuştur. Konteyner kentlerin ileri de telafisi mümkün olmayacak toplumsal sorunların yaşanma ihtimalinin oldukça yüksek riskli bölgeler olduğu göz ardı edilmemelidir.

Depremden en fazla etkilenen Doğanşehir ilçesi hayata dair diğer alanlarda olduğu gibi eğitim faaliyetleriyle ilgili birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. İlçede yıkılan veya ağır hasar alan okul binaları nedeniyle çok sayıda okul aynı binada aynı zamanda eğitimini sürdürmek zorunda kalmıştır. Deprem sonrası çok sayıda öğretmenin ilçeden ayrılması ve bu öğretmenlerin yerinin doldurulamamasından dolayı öğretmen açığı ortaya çıkmıştır. Bu açık, ücretli öğretmenlerle kapatılmaya çalışılmıştır. Bazı branşlardaki açık halen kapatılamamıştır. Öğretmenlerin barınma sorunu çözülemediği için öğretmenler ilçede görev yapma konusunda isteksiz davrandığı, öğretmenlerin birçoğunun

Malatya'dan gidiş geliş yaptığı ifade edilmiştir. Okul yetersizliği dolayısıyla çok sayıda okulda veya bölgede taşınmalı eğitime geçilmiş, taşınmalı eğitim de birçok sorunu beraberinde getirmiştir.

Deprem sonrasında şehirde bulunan İnönü Üniversitesi ve Turgut Özal Üniversitesi ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Depremden sonra bu üniversitelerde, 2022-2023 bahar yarıyılı eğitim döneminin uzaktan eğitim yoluyla öğretimin sürdürülmesi kararı alınmıştır. 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz döneminde depremden en fazla etkilenen 4 ildeki üniversitelerde, yüz yüze eğitim kararı alan İnönü Üniversitesi. dışındaki diğer üniversiteler öğretimi uzaktan eğitim veya hibrit eğitim yoluyla sürdürmüştür. Ayrıca öğrencilerin özel öğrenci vasfıyla istedikleri ildeki herhangi bir devlet üniversitesinde geçici süreliğine öğrenimine devam etme imkânı verilmiştir. Öğrencilere tanınan özel öğrencilik imkânı Malatya'da barınma sorunu yaşama potansiyeli olan birçok öğrencinin eğitimine daha az sorunla devam etmesine aracılık etmiştir.

Üniversitelerde ağır hasarlı binaların yıkımının devam ettiği bu süreçte yüz yüze eğitime geçilmesinin olumlu ve olumsuz yansımaları olmuştur. Deprem sonrası yaşananlar tüm eğitimcileri ve öğrencileri maddi ve manevi açıdan etkilemiştir. Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğuna devlet yurtlarından faydalanma imkânı sağlanmış olsa da lisansüstü öğrenciler ile il dışından gelerek hafta sonlarında pedagojik formasyon dersi alan öğrenciler için şehirdeki en önemli problemlerden biri barınma sorunu olmaya devam etmiştir.

Yüz yüze eğitime geçildiği İnönü Üniversitesi'nde akademik ve idari personeli ağır hasarlı binaların boşaltılması ve yıkımı nedeniyle oda sorunu, öğrenciler ise derslik sorunu yaşamıştır. Öğretim elemanları deprem sonrası süreçte derslerde verimin düşük olduğunu belirtmiştir. Bunun en önemli nedeni olarak da akademik ve idari personelin barınma ve birçok temel sorununun tam olarak çözüme kavuşturulamaması gösterilmiştir. Personelin barınma sorununun çözülemediği bir ortamda verimli bir çalışma yürütmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Turgut Özal Üniversitesi'nde barınma sorunu büyük oranda çözülmekle birlikte, İnönü Üniversitesi'nde personelin barınma ihtiyacı tam olarak karşılanamamıştır.

Diğer taraftan, üniversitede eğitimi faaliyetlerinin yüz yüze gerçekleşmesi kararı tüm olumsuz yansımalarına rağmen şehir hayatının normalleşmesine ve üniversite öğrencilerinin rutinini yeniden kazanmasına katkı sağlamıştır. Malatya’da şehir merkezinin ciddi hasar almış olması, sanat-kültür faaliyetlerinin ve sosyal alanların neredeyse durma noktasına gelmiş olmasına, üniversite öğrencileri için zaten zor olan bir sürecin daha da zorlaşmasına neden olmuştur. Bu bağlamda üniversite personelinin ve öğrencilerin yaşadığı tüm zorluklara rağmen eğitimin yüz yüze gerçekleşmesi öğrencilere sosyal alan açılmasına ve iyileşme sürecinin bir parçası olduğuna dair algı oluşmasına olumlu katkı sağlamıştır.

2.3. Deprem Sonrası Eğitimde Görülen Sorunlar ve Aksaklıklara Yönelik Çözüm Önerileri

Deprem sonrası süreçte eğitim faaliyetleri konusundaki en önemli sorun hemen hemen tüm katılımcılar tarafından hem yükseköğretimde hem de ilk ve orta öğretimde barınma sorunu olarak ifade edilmiştir. Hem yükseköğretim personeli hem de öğretmenler için öncelikle ve ivedilikle barınma sorununun çözüme kavuşturulması gerektiği ifade edilmiştir. Bu konuda kira desteği veya konteyner temin edilmesi hususunda gerekli adımların hızlı bir şekilde atılması gerektiği belirtilmiştir. Konteyner temininde az hasarlı ya da hasarsız evi olan personele öncelik verilmemesi ve önceliğin acil ihtiyacı olan personele verilmesi özellikle vurgulanmıştır. Özel eğitim kurumları da eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması, nitelikli eğitimci ve öğrencilerin kaybedilmemesi için yaşam maliyetlerinin azaltılması ve barınmanın sorun olmaktan çıkartılması gerektiği belirtilmiştir. Deprem sonrası yaşanan kamu görevlisi - özel okul çalışanı ayrımının kabul edilemez olduğu vurgulanmış, özel eğitim kurumlarında çalışanların da konteyner talebinin karşılanması insaniyetin, eşitliğin ve eğitimin bir gereği olduğu vurgulanmıştır.

Deprem bölgesinde eğitimcileri tutabilmek ve motive edebilmek için deprem tazminatı uygulamasının devamı sağlanmalı ve tazminat miktarı artırılmalıdır. Şehirdeki konut kiralarında yaşanan ciddi artış eğitimcilerin şehre olan aidiyetini zayıflatmış, bu durum şehri terk etmelerinin en önemli nedenlerinden biri olmuştur. Deprem bölgesindeki nitelikli öğretmenlerin kaybedilmemesi ve oluşan nitelikli eğitimci açığının

kapatılması adına barınma sorununun çözümü ve teşvik edici tazminatların verilmesi önem arz etmektedir.

Derslerdeki verimliliğinin artırılması ve çalışma disiplininin yeniden kazandırılması eğitimciler ile ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik psikodestek çalışmalarının sistematik bir şekilde sürdürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, deprem sonrası süreçte ilk ve orta öğretim düzeyindeki eğitim kurumlarından yıkılmış ve ağır hasarlı durumda olanların yerinde dönüşümü öğrencilerin okullarına yabancılaşmaması, tanıdık bir çevre içinde kendini güvende hissetmesi ve aidiyet duygusunu yitirmemesi adına önemli olduğu belirtilmiştir. Okulların güvenli alanlar olduğunun pekiştirilmesi için hasar tespit raporları öğrenci ve velilerin görebileceği şekilde okul girişlerine asılmasının faydalı olabileceği belirtilmiştir. Okulların tadilat ve tamirat işlemleri tamamlanarak rutine dönüşler normalleştirilmeli, artçı depremler sonrası oluşan çatlakların ve diğer sorunların ortadan kaldırılarak depremin görsel etkisinin azaltılmasının önemine vurgu yapılmıştır. Eğitim faaliyetlerindeki sorunların giderilmesi için alt yapı sorunlarının çözüme kavuşturulması, özellikle elektrik kesintilerinin olabildiğince azaltılması, internet erişim sorununun çözüme kavuşturulması gerektiği belirtilmiştir.

Öğrencilerin deprem travmasını atlatması ve eğitim süreçlerinin normalleşmesi için küçük grup çalışmaları ihmal edilmemelidir. Mekânın eğitici rolü ihmal edilmeden şehri inşa etmeye özel önem gösterilmelidir. Öğrencilerin okulda ve okul dışında sosyal, kültürel ve sportif faaliyet yapması için uygun alanlar oluşturulması ve bu alanlarda öğrencilere yönelik sürekliliği olan faaliyetler yürütülmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Ülkenin farklı yerlerine gezi düzenlemenin öğrenci rehabilitasyonu açısından önemine değinilmiştir. Okullarda rehber öğretmenlerin bu süreçte daha aktif çalışmaları gerektiği ifade edilmiştir. Öğretmen ve öğrencilere yönelik ayrı ayrı yapılan anketlerle mevcut durum, sorunlar ve talepler dikkate alınmalı ve eğitim sürecinde katılımcılığa daha çok önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Deprem bölgesine yeni öğretmen ataması yapılması yanında, tecrübeli öğretmenlerin deprem bölgesine gelmesini özendirici çalışmaların da ihmal edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle ücretli öğretmen uygulamasına bu bölgede kesinlikle gidilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Devlet tarafından ek derslerde iyileştirme, ek hizmet

puanı gibi faktörlerle öğretmenlerin deprem bölgesinde kalmasının teşvik edilebileceği belirtilmiştir. Öğretmenlere özellikle de yeni atanan öğretmenlere psikososyal destek verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Şehirdeki eğitim imkânlarının iyileştirilmesi, şehrin ayağa kaldırılmasında en önemli adımı oluşturacağı ifade edilmiştir. Şehirdeki barınma ve ulaşım sorununun giderilmesi eğitim faaliyetlerindeki iyileşmeyi de beraberinde getireceği vurgulanmıştır.

Şehirde binası büyük ve sınıf sayısı çok okullarda az sayıda öğrenci bulunmakta iken aksine binası küçük ve sınıf sayısı az okullarda çok sayıda öğrencinin eğitim gördüğü iddia edilmiştir. Bu tür dengesizliklerin giderilmesi için bütünlükçü bir yaklaşımla planlama yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda bazı okulların başka okullarla/sınıflarla birleştirilmesi gerektiği veya okulların öğrenci sayılarına göre yer değiştirmesi gerektiği belirtilmiştir. Bazı binalarda da öğrenci sayısı fazla olan iki okul tek bir binayı kullanmak zorunda kaldığı, bu sorunun çözümü için yeni okul yapım süreçlerinin hızlandırılması gerektiği vurgulanmıştır. İnşaatı devam eden okulların hızla bitirilmesi ve tadilat işlemleri yapılması gereken okullarda ihale sürecinin tamamlanarak çalışmalara hız kazandırılmalıdır. Konteyner kentlere prefabrik-çelik yapı okulların inşa edilmesiyle bu bölgelerden taşıma sistem sorunları çözümlenmelidir.

Sınava hazırlanan öğrenciler için geçici ya da kalıcı çalışma merkezleri kurulmalıdır. Deprem bölgesindeki öğrencilere merkezi sınavlar için alternatif sınav merkezi seçeneği sunulmalıdır. Fizyolojik ihtiyaçların karşılanmadan eğitim faaliyetlerindeki sorunların giderilemeyeceği tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim sürecine katılımlarının artırılması için teşvik ve başarı ödülleriyle destekler sağlanabilir. Okullarda devamsızlık durumunun alışkanlık haline gelmesinin engellenmesi adına önleyici tedbirler geliştirilmelidir. Ayrıca özel gereksinimli çocuklara ve ailelerine yönelik alternatif uygulamalar oluşturulabilir. Acil durum planı oluşturulmalı ve özel gereksinimli çocuklara öncelik verilmelidir.

Deprem sonrasında şehirdeki mesleki ve teknik eğitime daha fazla önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Çünkü şehirdeki sanayi ve ticaretin canlandırılması sürecinde fiziki altyapı sorunları yanında yeterli sayıda nitelikli işgücü açığını kapatamama sorunuyla karşılaşıldığı görülmüştür. Bu kapsamda mesleki ve teknik eğitim kurumları ile bu kurumlardaki programlarının sayısının ve kalitesinin artırılması gerektiği

belirtilmiştir. Organize Sanayi Bölgesi ile MEB arasında işbirliği oluşturularak, hem iş gücü kaynağı yetiştirilmesine hem de organize sanayideki firmaların meslek liselerindeki öğrencilerin eğitimine katkı sağlayacak şekilde yönlendirilmesine teşvik oluşturulabileceği vurgulanmıştır.

Malatya’da şehir hayatında altyapı hizmetlerinde yaşanan sorunların eğitim hayatına etki ettiği vurgulanmıştır. Devam eden yıkımların tamamlanmasının eğitim faaliyetleri dâhil olmak üzere şehirdeki genel hayat açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Yıkımlardan kaynaklanan çevre kirliliği ile gürültü kirliliği civardaki okullarda eğitim gören öğrencileri olumsuz yönde etkilediği, bu olumsuz etkinin sınav günlerinde had safhaya ulaştığı özellikle ifade edilmiştir.

Okul servisleri ve toplu taşıma sorunlarının eğitim alanında meydana getirdiği sorunların aşılması için şehirdeki vatandaşları bilgilendirecek ilan, broşür ve kamu spotu uygulamaları ile trafikte okul servislerinin önceliği ve öğrencilerin fiziki güvenliği konusunda farkındalık oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Okul servislerinin dur işaretinin kırmızı ışık hükmünde olduğuna ve bu konuda trafikteki diğer sürücülerin saygılı davranması gerektiğine resmi kurumlarca da dikkat çekilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca şehirde toplu taşıma sorunlarının çözülmesi amacıyla yerel yönetim, üniversite ve diğer kamu kurumlarının işbirliği içinde yeni toplu taşıma güzergâhlarının yeniden planlaması gerektiği belirtilmiştir. Sadece ulaşım ile ilgili bu sorunların çözülmesine yönelik değil, okul servisi sürücülerinin mevcut ücretlerle bu mesleği devam ettirmek istemediği, bundan dolayı da okul servisi yapan kişilere yönelik devlet kurumlarının teşvik ve destek sağlaması gerektiği belirtilmiştir.

Üniversiteler de dâhil tüm eğitim kurumlarında ders başlama ve bitiş saatlerinin trafik yoğunluğunu olabildiğince azaltacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeye gerekirse organize sanayi bölgesindeki işletmelerin de dâhil edilmesi gerekir. Trafik yoğunluğunun şehrin en önemli sorunlarından birisi olduğu göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir. Trafik yoğunluğu eğitim faaliyetlerinde aksamalara neden olduğu gibi servis şoförleri, öğrenci ve velilerin yaşadığı stresi artırmakta, stres ise eğitim sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.

Deprem bölgesinde yaşayan ve hizmet veren eğitim personellerinin güvenlik, özlük hakları ve ekonomik durumunun iyileştirilmesi için özel desteklerin verilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Özel okullarda çalışan öğretmenlere yönelik özlük haklarını güvence altına alacak bir yapı oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır. Öğretmenlere teşvik edici koşullar sağlanmalı, özel okullardaki öğretmenlerin standartları iyileştirilmeli, deprem bölgesinde çalışan öğretmenlerin ek ders ücretlerinin ve hizmet puanlarının artırılması yoluyla teşvikler verilmelidir.

Farklı kamu kurumları Milli Eğitim Müdürlüğünün eğitim faaliyetlerini normalleştirmek için çalışmalarına destek vermelidir. Yerel yönetimlerin ve milli eğitim müdürlüklerinin okulların ihtiyaçlarının karşılanması konusunda duyarlılıkların geliştirilmesine yönelik planlamaların, düzenlemelerin ve uygulamaların yapılması gerekmektedir. Emniyet Müdürlüğü, okulların çevresindeki güvenlik personeli sayısını artırmalıdır. Üniversite ve Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliği içerisinde çalışmalar yürütülerek hizmet içi eğitimlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Afet planlaması ülke olarak yeniden gözden geçirilmelidir. Malatya da gerek şehir ve gerekse milli eğitim müdürlüğü olarak afet planlamasını ve yönetimini yeniden ele almalıdır. Afetle ilgili her türlü bilgilendirmeye, bilinçlendirme, farkındalığı artırma ve uygulamaya yönelik her türlü faaliyeti sürdürülebilir bir şekilde hayata geçirmesi gerekmektedir. Afete hazırlıklı toplum çalışmaları kapsamında öğretmenlere ilk yardım eğitimi verilmelidir. Öğrencilere ve onların velilerine afet bilinci kazandırılmasına yönelik eğitim programları, seminerler veya konferanslar gerçekleştirilmelidir. Toplanma merkezleri üzerinden afet sürecinin yönetilmesi adına okullar bilinçlendirme faaliyetlerinin ana merkezi haline getirilmelidir. Deprem öncesi ve sonrası süreçleri için toplumu bilgilendirici kitapçıkların dağıtımının veliler ve öğrenciler üzerinden yapılması oldukça önemlidir.

Pandemi dönemiyle birlikte başlayan öğrencilerin öğrenme kayıpları deprem döneminde zirveye ulaşmıştır acil düzenleme ve faaliyetlerle bu öğrencilerin kayıpları giderilmeye çalışılmalıdır. Başarılı öğrencilerin Malatya'daki liseleri ve üniversiteleri tercih etmesi için burs destekleriyle teşvikler oluşturulmalıdır.

Deprem bölgesi genelinde Malatya özelinde eğitim faaliyetlerinin normalleşmesi ve iyileştirilmesi için yeni inşa edilecek okulların öğrenciler için cezbedici mekânlar olarak planlanması gerekmektedir. Okul sadece bina ve içindeki derslikler olarak planlanmamalı öğrencilerin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklerini rahatlıkla yapabileceği kampüsler olarak planlanmalıdır. Bu kapsamda şehirde eksik olan okul binalarını hızla tamamlama adına zamana karşı yarış içerisine girip ve yaşanan depremler dolayısıyla sağlam binalar inşa etmeye odaklanıp okulların fonksiyonelliği ihmal edilmemelidir. Şehirde kamu veya özel az sayıda bulunan örnek olabilecek tam donanımlı kampüslerin sayısının artırılmasına ve kampüs şeklindeki okulların şehrin farklı bölgelerine inşa edilmesine özen gösterilmelidir. Daha önceki dönemlerde nitelikli pek çok okulun Yeşilyurt içerisinde bulunması, ulaşımdaki günlük öğrenci hareketliliğini artırdığı gibi bu bölgede nüfusun ve rantın büyük oranda artmasına sebebiyet verdiği göz ardı edilmemelidir.

Deprem sonrasında Kanalboyu'nda Kız Meslek Lisesi'nin eski yerinde inşa edilen Yüzüncü Yıl Kütüphanesi LGS ve YKS'ye hazırlanan binlerce öğrencinin ders çalıştığı bir mekâna olmuş, şehirde ihtiyaç duyulan büyük bir boşluğu doldurmuştur. Kütüphanede ders çalışan öğrencilere Malatya Büyükşehir Belediyesi tarafından çay ve kek ikramında da bulunulmuştur. Burada ders çalışan öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamak için Büyükşehir Belediyesi ile İl veya Battalgazi milli eğitim müdürlüğü işbirliğinde öğrencilerin sınava hazırlık sürecinde ihtiyaç duyduğu branşlarda öğretmen ayarlaması yapabilir. Bu öğretmenler kütüphanede ders çalışan öğrencilere sınava yönelik bireysel veya toplu dersler yapabilir. Ayrıca görevlendirilecek rehber öğretmenler de bu mekânda sınava hazırlanan öğrencilere rehberlik hizmeti sunabilir.

Şehirdeki kültür sanat etkinliklerinin yapıldığı mekânların yeniden işlerlik kazanması ve bu etkinlikler için yeni mekânların inşası eğitim faaliyetlerinin kalitesini yükselteceği gibi nitelikli nüfusun şehirde kalmasına da destek olacağı bilinmelidir. Ayrıca bu mekânlardaki kültür sanat etkinliklerinin sayısının artırılması da öğrenciler başta olmak üzere şehirdeki insanların rehabilite edilmesine büyük katkı sunacağı da göz ardı edilmemelidir. Öğrencilerin kültür, sanat ve spor etkinliklerine katılımını artırıcı plan, program, proje ve uygulamalar için kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliği yapmasının büyük bir sinerji ortaya çıkartacağı gerçeği de unutulmamalıdır.

3. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Afetler hayatın bir gerçeği kabul edilmelidir. Ancak olası afetleri veya afetlerin etkilerini önleyebilmek için hazırlık yapılması gerekmektedir. Afetlerle ilgili faaliyetlerin yönetiminde bir taraftan bilimden olabildiğince fazla yararlanılmalı, diğer taraftan yaşananlardan ve yaşananları yaşayanların tecrübelerinden faydalanma ihmal edilmemelidir.

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremler asrın felaketi olarak nitelendirilecek bir etki yapmıştır. 6 Şubat depremleri sonrasında diğer üç il gibi Malatya’da da depremin ilk anından itibaren birçok sorun yaşanmıştır. Bu sorunların çözümü için de yoğun bir çalışma yürütülmüştür. Yaşanan bu sorunlar ile bu sorunların çözümü için yapılan çalışmalar sahada yer alan insanların bilgi birikimleri ile tecrübelerinde önemli bir artışı beraberinde getirmiştir.

Depremde elde edilen bilgi birikimi ve tecrübenin sistematik bilgiye dönüştürülerek kısa, orta ve uzun vadede depremle ilgili sorunların çözümü başta olmak üzere, toplumun afet farkındalık ve bilinç düzeyinin artmasına ve afet dirençli şehirler kurulmasına aracılık edecektir. Depremin eğitim faaliyetleri üzerindeki etkisinin irdelendiği bu çalıştayda eğitim faaliyetlerinin normalleşmesi için toplum hayatının diğer alanlarının normalleşmesi gerektiği gibi hayatın diğer alanlarındaki normalleşme için de eğitim faaliyetlerinin normalleşmesi gerektiği belirtilmiştir.

Deprem ve Eğitim Çalıştayı ve çalıştay raporu bir taraftan depremde yaşananlara dair tarihe not düşme işlevini yerine getirirken diğer taraftan bilgi ve tecrübe aktarımını da yerine getirmektedir. Depremler sonrasında yaşanan sorunların birçoğunun farklı afetlerde de yaşanacağı bilinmeli ve bu depremler sonrası yaşanan sorunlar farklı boyutlarıyla ele alınmalıdır. Yapılan bu çalışmaların afet yönetim süreçlerine önemli katkılar sunacağı unutulmamalıdır. İnsan ve toplum hayatının hemen her alanını etkileyen bu tür bir afetin farklı yönleriyle analizinin gelecekte olası afetlerin önlenmesine veya olumsuz etkisinin azaltılmasına katkı sunacağı bilinmelidir.

SONNOTLAR

¹AFAD 2023, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerle ilgili verilerinden yararlanılarak editörler tarafından hazırlanmıştır.

²Sağirođlu, A. Z., Ünsal, R., Özenci, F. (2023). Deprem Sonrası Göç ve İnsan Hareketlilikleri Durum Değerlendirme Raporu. AYBÜ-GPM Rapor Serisi-15 (Güncellenmiş 2. Baskı: 15 Nisan 2023). Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM) verilerinden yararlanılarak editörler tarafından hazırlanmıştır.

³<https://www.busabahmalatya.com/haber/14288746/depremden-sonra-ilce-nufusu-5-kat-artti>

⁴AFAD 2023, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerle ilgili veriler

⁵Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 2023 yılı verilerinden yararlanılarak editörler tarafından hazırlanmıştır.

⁶Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 2023 yılı verilerinden yararlanılarak editörler tarafından hazırlanmıştır.

ÇALIŞTAY FOTOĞRAFLARI

Bilgi Yolu Eğitim Kültür ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
Path of Knowledge Center For Education, Culture and Social Studies
مركز "طريق العلم" للتعليم والثقافة والبحوث الاجتماعية

Afet sonrasında insanın doğal olduğu kadar kültürel bir varlık olduğunu da hesaba katarak uzun soluklu projeksiyonların ve çözümlenmelerin yapılması bir zorunluluktur. İnsanın içinde var olduğu bağlamın bütün bileşenleriyle ilişkili olan en temel öge, kuşkusuz eğitimidir. Çünkü afet sonrasında ortaya çıkan bütün sorunların hem teşhisi hem de tedavisi ancak eğitim dairesi içerisinde vücut bulabilir. Dolayısıyla depremin bütün cihetleriyle eğitimi nasıl etkilediği öncelikli bir konu olarak ele alınmalıdır.

